

[Ovalne staze]

Iako se danas misli da su se motociklističkim sportom bavili samo pojedinci entuzijasti, to nije bilo tako. Bilo je (kao i danas) mnoštvo tvorničkih timova. Kamera je zabilježila ovu borbu na nepoznatoj ovalnoj drvenoj pisti 1912. godine

Parquetare

Upravo je prošlo jedno stoljeće i stoti rođendan prve kružne drvene staze za motociklistička natjecanja Patterson

PIŠE: MIRO BARIĆ

Motociklistička natjecanja na zatvorenim kružnim stazama nisu rođena u Europi. Mnogo prije no što su se počele graditi diljem starog kontinenta, ali i cijelog svijeta, one su nastale na američkom tlu. Piste, kako su kasnije nazvane (francuska riječ koja označava stazu, trkalište ili avionsko uzletišće), nastale su slučajno, bizarnom idejom jednog arhitekta. Kako Amerikanci preferiraju brzinu, ali i jednostavnost, smislili su kružne utrke. Kružne zato da bi ih lakše promatrali gledatelji. Na pješčano - zemljanim podlogama (obično na morskim obalama) to je bilo mnogo teže, pa su gledatelji ili navijači mogli pratiti ili start, ili sredinu ili cilj utrke. Kako je sve jednako zanimljivo, dosjetili su se da bi se natjecanja mogla održavati na hipodromima.

Međutim, prašina koja se dizala iza natjecatelja opet je ometala gledatelji. Tako je ljubitelj utrka (ali ne i prašine) ing. Jack Prince ponudio rješenje: sagraditi će ovalnu stazu koja će biti u vanjskom promjeru viša od unutarnjeg. Podloga piste neće biti zemljana niti od cigle (kao «cigla-nafl u Indianopolisu), već od drveta. Prvi board-track (odmah prozvan "parketarom") izgrađen je 1908. u Pattersonu, tadašnjem predgrađu New Jerseya. Povišenja na vanjskim stranama ovala bila su ugodno otkriće. U tim je zonama bila ostvarivana mnogo veća brzina nego na horizontalnim pistama. Sigurnost (bar ona prividna), također zbog velike širine staze i zaštitne ograde, bila je veća nego na ostalim stazama. Preglednost za natjecatelje, ali i gledatelje, također je bila kvalitetnija. O brzini da i ne govorimo. Tisuće i tisuće fino istesanih dasaka od bukovog, grabovog i hrastovog drveta slagano

Larry Flechenstein 1915. na Broockland - ovalu, drvenoj pisti. Bio je pilot Cyclone V-1000, zajedno sa Ascotom i Kinnijem

je u majstorskom stilu, precizno, baš poput parketa, bez ijednog vidljivog čavla ili vijka.

Ovaj ogroman projekt odmah se dopao natjecateljima, ali su tu i proizvođači motocikala smjesta uvidjeli mogućnost za svoju afirmaciju. Nakon Pattersona ovalne su piste

niknule diljem SAD - u Saint Louisu, Los Angelesu, New Yorku, Chicagu, Philadelphiji i mnogim drugim mjestima. Jack Prince tako je napravio odličan posao, ali zakratko, jer su ovalne piste bile idealne kad su bile nove, no kasnije to više nije bilo tako.

Službeni vozač-pilot Harley-Davidsona Otto Walker pozira na drvenoj ovalnoj pisti u Chicagu. S obzirom na ciklistiku motori su bili mnogo avangardniji, brzine su prelazile 180 km/h, no ciklistika je još u povojima. Na slici se dobro vidi da nije postojala ni prednja kočnica

Joe Petrali jedan je od najpoznatijih pilota dvadesetih i tridesetih godina, tvornički vozač Harley-Davidsona i lovac na brzinske rekorde. Godine 1937. postavio je ovim Harleyem rekord od 218 km/h

Ciclone V-1000 iz 1914. godine biser je tehničkog napretka s početka prošlog stoljeća. Viseći umjesto stojećih ventila upravljani koničnim zupčanicima, mjenjača još nema, ali maksimalna brzina na ovalu iznosila je 180 km/h!

ki bio je usmjeren i koncentriran na agregate. To je vidljivo na svim primjercima natjecateljskih motocikala tog vremena. Ogromni su agregati uglavnom ugrađivani u okvire trokutastog oblika, tek nešto jače od bicikla. Ovjesa nije bilo, odnosno i u slučaju da je postojao, bio je vrlo primitivan i samo na prednjem dijelu vozila. Čak nisu postojale ni kočnice, možda neka "sramežljiva" straga, jer je naprijed zbog nedostatka ovjesa ona bila neupotrebljiva. Vozilo se zaustavljalo uglavnom oduzimanjem gasa. Ta je praksa funkcionirala na pješčanim stazama gdje se kotač lako ukopao u pijesak, no na drvenim je pistama bilo drugačije.

Dakle, tih dalekih godina (točno cijelo stoljeće unazad) bilo je već nekoliko velikih motociklističkih tvrtki u Americi. Među prvima u natjecanjima na drvenim ovalnim stazama bili su Henderson, Indian, Excelsior, Cyclone i neke manje poznate motociklističke tvornice. Zanimljivo je da se je najveći proizvođač Harley-Davidson uključio gotovo posljednji.

Iako atipičan (zbog monocilindrične umjesto V-2 izvedbe), ovaj Harley-Davidson 350 iz 1928. ipak je tipičan primjerak trkačkog motocikla tog doba. Ogromni, uski kotači bez kočnica, skromni mjenjač brzina, no niti izdaleka bezazlen ili spor!

Nekoliko riječi i o trkaćim motociklima tog, pionirskog, entuzijastičkog, da ne kažemo romantičnog doba. Motocikli su u osnovi bili vrlo jednostavni. Razvoj gotovo svih tvrt-

Motocikli su bili brzi, no teško upravljivi i u pojedinim trenucima nesavladivi. Oprema natjecatelja bila je jadna, počevši od kožnate kacige, preko vunjenih vesti do hlača, samo su čizme koliko-toliko zadovoljavale. Zbog takvih su uvjeta ova natjecanja bila ekstremno opasna i pogibeljna, posebno grupna, ali nisu bile rijetkost ni nesreće slabije zaštićene publike. Najpoznatiji natjecatelji, da ih ne preskočimo, bili su svojevrsni junaci. Nije ih bilo malo, a najčešće se spominjalo ime Otto Walker, Ralph Hepburn, Jim Davis, Leslie Parkhurst, Joe Petrali itd. Nesreće i incidenti bili su česti. Zamislite samo dvadesetak motora koji u oblaku dima bezglavo jure

Auto moto nautika

Samoborska 241
Zagreb
Tel.: 01/5545 700
Fax: 01/5545 709
www.amn.hr
amn@amn.hr

MALOPRODAJA:

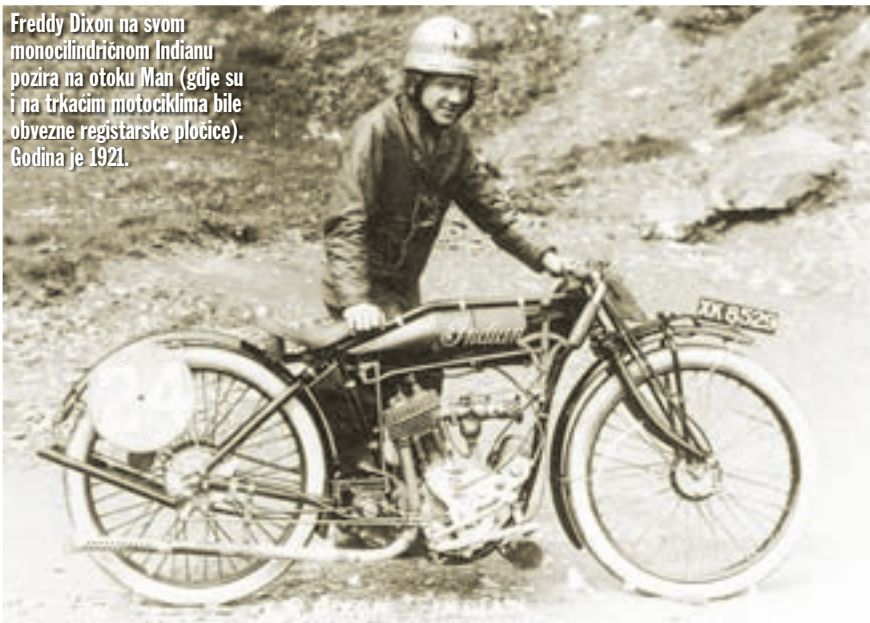
- Cakovec: Motorido tel. 040/390-432, Rijeka: Marcel d.o.o. 051/621-818, Krapina: Auto moto nautika, tel. 049/372-004 Zadar: Rent AH Zadar d.o.o. tel. 023/236-600, Zagreb: Viktor Motosport tel. 01/3079-274, Maruševac: Danas d.o.o. tel. 042/729-506, Trogir: Moto shop Trident tel. 021/796-687, tel. 051/621/818, Senjeter: Bencony Moto tel. 01/2059-960, Sisak: Oldi d.o.o. tel. 044/523-056, Vukovarski: Auto kuća Slukić tel. 042/331-700, Split: Moto centar Mayer tel. 021/312-344, Nedelišće: Auto kuća Slukić, tel. 040/821-953, Jastrebarsko: Gorički -Auto, tel. 6282-626, Nova Gradiška: Trgovački obrt Driver tel. 035/362-901

SERVIS:

- Zagreb: Auto moto Karmat 01/3454-592, Honda Viktorij 01/3881-989

Freddy Dixon na svom monocilindričnom Indianu pozira na otoku Man (gdje su i na trkačim motociklima bile obvezne registrarske pločice). Godina je 1921.

ovalnom drvenom pistom bez ovjesa i kočnica! Tako je 1912. zabilježen incident na pisti Newark, gdje su poginula četiri pilota i nekoliko gledatelja istovremeno. Nakon toga ovalne drvene piste navukle su karmu "smrtonosnih" natjecanja i pomalo počele gubiti na popularnosti.

Motociklisti su se nakratko vratili korak unazad i svoje priredbe ponovo priređivali na pijesku i zemlji. Tako su nastala kasnije u Americi vrlo popularna natjecanja "Flat-track i Dirt track".

Drvene ovalne piste su bile na otvorenom, izložene atmosferijama, a i najmanja neravnina mogla je izazvati katastrofu. Tako su "drvene ljepotice" sredinom dvadesetih zabranjene, demontirane i završile su u ložištima lokomotiva i tvorničkim pećima. Nakon nekog vremena ponovno su oživjele, ali tada su bile građene od kvalitetnijih materijala, uglavnom betona. "Parketare" su ostale samo na još rijetkim fotografijama, ili u mutnom sjećanju kakvog stogodišnjaka. ■

Spušteni upravljač mogao se regulirati na ovom Indianu od 596 ccm. Cilindar sa stojećim ventilima nagnut unazad, kožno sjedalo i karakterističan spremnik goriva unutar okvira. Tko zna koliko je mladih ljudi sanjalo ovaj motocikl tih dalekih dvadesetih

TRAŽIMO
DISTRIBUTERE

MOTO-OPREMA

Kreditni do
60 rata

Kustošijanska 19 B | tel./fax.:01/3768 232 | www.moto-oprema.hr | info@moto-oprema.hr

AKCIJA - OXTAR ČIZME - 20%

crash protektori, protektori vilica, nosači registrarskih tablica, utezi volana, protektori auspuha, cerade za motocikle, sljedere za kožne kombinzone...

Čelična kočiona
crijeva s doživotnom
garancijom

